

Petra Dvořáková

ZA
HRA
DA

Host

Jak žít, když člověk dostane do vínku dar,
o který nestojí?

Petra Dvořáková

Brno 2022

Už zdálky je vidět, v jak žalostném stavu ten dům je. Fasáda místy opadaná, slehlá hnijící tráva a neudržovaná křoviska do výšky oken. Prorezivělé okapy a na střeše chybí pár tašek. Jak se blížím, svírá mě úzkost. Nejradši bych se otočil a utekl pryč. Kdybych měl kam. Jenže žádné jiné místo na světě, kam bych mohl jít, kde bych se mohl zašít a zůstat navždycky schovaný, neexistuje. Až na tuhle zoufale zanedbanou vilu v odlehlé části města.

Zdá se mi, že za okny okolních domů mě pozorují cizí oči. Zkoumají mě, jestli jsem ten správný pro život tady. Tak jako mě zkoumaly posledních osm let a já už nedělal skoro nic jiného, než se jen schovával. Dělán si naději, že tady, ve městě, si lidi budou navzájem lhostejnější. A taky že už mě tu snad nikdo nezná. Že je všem jedno, kdo tu bydlí. Přesto mě, jako poslední dobou už mnohokrát, zaplavuje úzkost. Tou

ulicí skoro běžím, teprve před domem se odvážím trochu zpomalit. Zkousím popadnout dech. Nedívat se kolem. Nepotkat se s náhodným pohledem. Rychle vytáhnu dávno nepoužívaný klíč a zkusím s ním otočit v brance. Ani se nehne. Co jsem čekal, nebyl jsem tu nejmíň tři roky. Prsty mi mrznou, na konec března je nezvykle chladno. Už mám strach, že to budu muset vzdát, když zámek konečně povolí. Rychle otevřu, branka samozřejmě zaskřípe na celé kolo, takže jestli si mě doteď sousedi nevšimli, tímhle jsem je musel k oknu přivolat všechny.

Zahrada je zarostlá a zanedbaná, že ji skoro nepoznávám. Bezy trčí nejen do výšky, ale rozvalují se široce do prostoru, neprořezané jabloně se kroutí vyčerpáním a trsy starých kopřiv dusí všechno kolem. Jezírko téměř nenajdu, natož květinové záhony. Keřové růže kolem schodiště a verandy jsou prakticky po smrti. A to jsem si dával předsevzetí, že sem budu pravidelně jezdit. Sliboval jsem babičce, jak to tu obstarám. A dopadlo to přesně tak, jak se bála. Čas jsem si na to neudělal skoro vůbec, pronajmout jsem to nechtěl a teď to mám.

Boj se zámkem u vchodu do domu je ještě horší než u branky. Páčím klíč ze všech sil, odhodím tašku na zem a několikrát do dveří vztekle kopnu. Jenže nadávat můžu tak akorát sobě. Snažím se uklidnit, na chvíli si dřepnu na zápraží a zhluboka dýchám. Potom znovu vstanu, pravou rukou přitáhnu zmrzlou kliku a úplně zlehounce otočím klíčem,

jako by se nikdy nezasekl. Zaberu za dveře a rychle vklouznu dovnitř. Dál ale jít nedokážu. Skoro se mi zastaví srdce. Jsem tady. Opravdu tady jsem. Ne na chvíli, na rychlou otočku. Na patnáct netrpělivých minut, kdy jsem babičce vysvětloval, že jen projíždím kolem a mám práce nad hlavu. Odešel jsem tady napořád. Po těch letech tu zase bude moje *doma*. Dívám se na starou černobílou dlažbu a zdá se mi domácky blízká a zároveň úplně cizí. Na věšáku visí ošoupaný kabát, jako by babička jen kamsi odběhla. Přitom je to už pár let. Umřela tu sama, bez pomoci. Měl jsem jiné starosti. Důležitější. A ten dům pak zůstal bez péče a pomoci úplně stejně jako ona. Teď můžu být rád, že ho mám. Že mám vůbec kam jít.

Za okny padá soumrak, zkusím v předsíni stisknout vypínač, ale světlo nesvítí. Bliknu ještě v chodbě, ale tam taky nic. Napadne mě, že možná vypadl jistič, vždyť muselo být tolik bouřek, které ten barák přestál, aniž by v něm elektřinu kdokoliv kontroloval. Obejdu dům a otevřu skříňku s jističi, na první pohled se tam zdá všechno v pořádku. Pro jistotu ale všechny jističe secvakám dolů a znova nahodím. Tak to vždycky dělával dědeček. Ani tak se ale nic nestane. Vrátím se dovnitř, chvíli chodím zatuchlou chodbou sem a tam, zkoumám, jestli tu není ještě nějaká další skříň, která mně jako dítěti unikla. Nic dalšího ale nenajdu. Teprve potom mě

napadne spásná myšlenka a zkusím zavolat na dodavatele elektřiny. Přes infolinku se proklikám až k operátorce, chvíli se s ní dohaduji, chce po mně spoustu údajů, které nemám, ale zjevně bych mít měl. Snaží se být přívětivá, zatímco já jsem vzteky bez sebe. Někde vzadu v hlavě mě ale napadá, že tohle je ten obávaný první střet s realitou, ze které jsem tolik let unikal. A které jsem se tolik bál. Po pár minutách se dobereme toho, že elektřinu odpojili kvůli jakémusi nezaplacenému účtu. Blbé tři stovky. Upomínky jsem tu ve schránce nevyzvedával, zprávy na mailu odkládal s předsevzetím, že to někdy později dořeším. Nedořešil. Tak to ukončili oni.

„A kdy mi to můžete zapojit?“ snažím se v telefonu ovládat, přece jen je to moje chyba.

„Pokud vložíte platbu na náš účet ještě dnes, máme čtyři dny na to, abychom...“ spustí na mě operátorka strojeným tónem.

„Čtyři dny? Nešlo by to urychlit?“ vyštěknu na ni, aniž bych si vůbec uměl představit, na koho to vrčím.

Místo smysluplné odpovědi mi ale dívčí hlas znovu zacituje větu z manuálu. V každém případě slíbí, že pro mě udělají, co budou moct. Asi tak, jako jsem já sliboval lidem, že se za jejich trápení pomodlím. Tady máte toho svého duchovního otce. V plné parádě.

V kuchyni je všude cítit vlhkost, ze zdi leze chlad a pod oknem se plazí do půl metru černá plíseň. Jestli venku byla zima, tak tady je nesnesitelně lezavo. Otevřu okno, aby se aspoň trochu vyvětralo, ale moc to nepomáhá. Odtáhnu židli od stolu, jen tak si sednu a civím do zahrady. Snažím se nemyslet na to, co by řekla babička s dědou, kdyby viděli, kam jsem to tady nechal zajít. Asi by si teď škubali vlasy, že se sousedům tak chlubili, když jsem se rozhodl jít v jejich stopách. Od chvíle, kdy jsem se přihlásil na střední zahradnickou, byl děda ve svém živlu. Ještě trpělivěji mě učil vrtat se v hlíně. Poznat, jaké má vlastnosti, které rostlině se v ní bude dařit a která se tady utrápí. Čekat, až stromky zapustí kořeny. Sledovat, kde se začíná probouzet život a kde zase končí. Starat se. Donekonečna se piplat s jezírkem, aby se tam uchytily lekníny. Na zahradnické škole jsem se neměl co učit, měl jsem to všechno dávno v krvi. Jenže pak mě chytl amok. Tak tomu babi s dědou svorně říkali, na rozdíl ode mě. Mě zasáhl Bůh. Nikdy nezapomenu na ten den, kdy jsem úplně náhodou zabrousil do kostela, kde se právě modlila skupinka mladých. Nevím, jestli to byly ty modlitby, světlo, které dopadalo na oltář, nebo co jiného. Tenkrát mě ale naprosto zničehonic zaplavilo absolutní štěstí. Jistota, že je tu někdo, kdo mě bezvýhradně miluje. Kdo mě spasil a zachránil. Našel jsem svého Boha, životní jistotu a pravdu.

Měl jsem na to tisíc slov, z kterých se mi dneska dělá na zvracení. Povolal mě, uzdravil, vyvolil. Ano, hlavně vyvolil. Z nanicovatého kluka, který nebyl schopný najít si holku, se rázem stal *někdo*. Stačilo o pár let později nastoupit do semináře, a lidi v kostele mi div ruce nelíbili. Natož když jsem se stal knězem. Jenže jak se rychle stoupá nahoru, tak se rychle padá dolů, tak mi to děda říkával, když jsem občas přijel a kázal jim o tom, co a jak by měli dělat. Myslel jsem si hrdopyšně, že se mě jeho slova netýkají. A právě proto stojím dneska tady a kolem mě leží tahle spoušť. A nakonec možná i za mnou.

Vstanu ze židle a jdu do obýváku. Všechno tu ještě víc páchne zatuchlinou. Prohlížím věci, které zůstaly v prosklených knihovnách. Babiččina staříčká modlitební knížka. Odsunu sklo, přivřu oči a zkusím přičichnout, jestli papír udržel tu starou vůni. Jako když babička pokřivenými prsty otáčela zažloutlé stránky. *Vezmi si, Pane, veškerou mou svobodu. Vezmi si paměť, rozum a všecku mou vůli! Cokoliv mám a čímkoliv vládnu, ty jsi mně uštědřil...* padnou mi oči na modlitbu, která mi teď zní spíš jako obvinění. Nemilosrdné připomenutí, jak jsem se chvástal, když jsem ji dřív tolikrát četl. Když jsem babičku komandoval, že občas přečíst modlitbu v knížce nestačí. Že se to musí žít. Jak naivně jsem si myslel, že přesně vím, kde leží ten skutečný Život. Zatímco ona běhala po zahradě kolem záhonů s ředkvičkami.

O kousek dál, jako by se nechumelilo, kovová soška Buddha. Přesně jak babička s dědou žili. Každý tak trochu svou cestou, nic jim ale nakonec nebránilo být spolu. Jenže ani jeden tady už není. Jsem tu jen já sám a nechci myslet ani na to, co leží za mnou, ani na to, co mě čeká. Toužím jen nějakým zázrakem proniknout zas do toho ráje, který tu kdysi býval. Který jsem opustil s vidinou, že tam venku, za zdmi té zahrady, je to lepší. A teď toužím znovu nic nevědět a neznat, žít bez toho příšerného vědomí světa tam daleko, uvíznout navždycky v průzračném bytí ztraceného dětství. Stojím se soškou v ruce snad hodinu, než si uvědomím, že mi zuby drkotají zimou a venku začíná padat temná tma. Říkám si, že bych měl nějak zatopit, protože jestli tu aspoň trochu neohřeju vzduch, noc bude určitě krušná. Napadne mě, že bych mohl jít spát někam do hotelu, ale představa, že bych měl s kým-koliv mluvit, mi dělá tak zle, že tuhle myšlenku okamžitě zavrhnu.

Rozsvítím na mobilu baterku, sejdu do suterénu a zamířím do kotelny. Všechno tu vypadá stejně, jako když jsem byl malý kluk. Hromady zahradního náčiní, zteřelé látkové pytle, které napůl rozežraly myši, prorezivělá konvice na vodu i starý dubový sud na kysané zelí. Za dřevěnou ohradou leží hromádka uhlí, odhaduju, že vystačí tak na týden, maximálně dva. Jenže pochybuju, že v topení je voda, a bez elektřiny si nepomůžu.

Aspoň že v kumbálu za kotelnou zůstal ráz naštipaných polínek. Naberu jich do starého koše, co to jde, a odnesu do obýváku. Modlím se, aby krb trošičku táhl. Napadne mě sice, že bych se měl aspoň nakouknout do komína, ale nemám odvalu v té tmě a chladu lézt na půdu. U knihovny se povaluje hromádka jakýchsi napůl plesnivých papírů, chvíli je přebírám, většinou jsou to zprávy od doktorů, výstřižky z novin a lejstra, která babička celkem nesmyslně shromažďovala. I když mi to všechno připadá k ničemu, podpálit tím se neodvážím. Přece jen to chci raději trochu přebrat. V kuchyni v zásuvce u stolu nakonec najdu staré televizní programy. Zmuchlám je do koule, postavím kolem nich několik třísek a zkouším škrtnout. Papír je ale zoufale zvlhlý, co jsem taky čekal. Zopakuju svůj pokus několikrát, ale brzy je skoro po sirkách. Navíc i ty jsou mokré a sotva škrtají. Chvíli přemýšlím, co teď. Posbírám po domě nějaké deky, abych se aspoň trochu přikryl. Všechno je ale ledové a protivně navlhle, spíš to studí než hřeje. Nakonec stáhnu z věšáku i babiččin starý kabát, přehodím ho přes přikrývky a na chvíli usnu.

Když se proberu, venku je úplná tma. Odhaduju, že může být krátce po půlnoci. Třese mnou nesnesitelná zima, nohy mám jeden led a chce se mi na záchod. Znovu zkouším podpálit noviny, ztěžka udělám několik dřepů, abych se zahřál, ale všechno je marné. Nakonec v zoufalství popadnu tašku

a vytáhnu ty staré bavlněné spodky, které se začaly mezi nohama trhat. Zmuchlám je do klubka, postavím kolem nich v krbu hraničku z třísek a podpálím. Konečně to doopravdy chytne, rychle přiložím několik větších polínek a div nestrkám ruce do ohně, jak se potřebuju zahřát. Po chvíli je ale jasné, že komín netáhne, do pokoje se hrne dým, potom už musím otevřít okno, i tak mě ale začíná bolet hlava, jak jsem nadýchaný dusivého kouře. Zbytek noci strávím v bolesti a zimě, několikrát z migrény zvracím a oči nezamhouřím.

Kolem šesté se začíná venku zvedat světlo, hlava trochu povolila, jen zima je pořád příšerná. Na záchodě páchnou zvratky a moč, protože ani nebylo čím spláchnout. Celý rozlámaný vstanu a vyjdu přes zadní verandu na zápraží. Zahrada je ztichlá a temná, jako neproniknutelná džungle, do které se není radno pouštět. Jenže právě proto nemůžu odolat a vydám se mezi namrzlé stromy. Kousek od starého ořešáku se povaluje napůl rozpadlý koš na ořechy. Dřevěný altán je úplně oprýskaný a trochu se bojím, že kdyby se člověk do některého z podpěrných trámů opřel, celé se mu to sesype na hlavu. Seberu koš a opatrně si sednu

na lavičku. Napadá mě, že bych se měl pomodlit. Aspoň něco. Nějak. I když poslední roky jsem spíš jen tak opakoval hromady slov kamsi do prázdna. Bez zrníčka naděje, že někde je nějaký Bůh, který by mě mohl slyšet. Natož kterému by na mně mohlo záležet. Čím víc jsem o tom lidi přesvědčoval, tím míň jsem tomu sám věřil. Poslední rok už ze mě byl jen prodavač laciných nadějí. Jediné, co mě vždycky uklidňovalo, byl růženec, pořád dokola opakovat totéž, nemyslet u toho na nic a přitom na všechno. Napadne mě, že možná tohle moje modlení bylo ve skutečnosti mnohem víc buddhistickým posouváním korálků než katolickým vzdáváním úcty Panně Marii. Začnu bezmyšlenkovitě odříkávat první slova modlitby, ale vůbec na to nemyslím. Koukám před sebe na kamennou zeď a vzpomínám, jak jsme u ní objevili sklenobýl. Podle dědy to bylo tou vápennou omítkou, kterou nahodil zeď a která s každou další zimou zase po kusech opadávala. S nastalým jarním táním byla víc a víc pro ostudu, ale co na tom, měli jsme tuhle vzácnou orchidej. Stěnu jsme oklepali zpátky na kámen, ale vápno už v půdě zůstalo. Sklenobýl postupně začal prorůstat všude kolem, až tu vyhnal celý pás. Popadne mě neovladatelná potřeba zjistit, jestli tu aspoň jedna rostlinka přežila. Probírám se trsy zledovatělé trávy a kopřiv, ale po orchidejích ani památky. V té zimě a vlhkosti si ještě víc připadám jako neforemný balík,

který se ze mě postupem let stal. Po pár krocích mám navíc oblečení zmáchané až do pasu. Zimou skoro necítím nohy a chce se mi brečet. Vracím se zklamaně do domu. Tohle všechno je jen a jen moje vizitka. Dědův sklenobýl je pryč a můžu za to jediné já.

V zamžených okenních tabulkách verandy se začíná odrážet silné oranžové světlo z východu a je v něm tolik naděje, že se na ně nemůžu ani podívat.

Vyhrabu z tašky suché kalhoty a ponožky a ztěžka stahuju mokré oblečení. Neohrabaná sádelnatá koule, která se sotva ohne. Několikrát se vzteknu, zimou a nevyspáním se mi točí hlava, prsty mám ztuhlé, že ani na třetí pokus nejsem v stavu zapnout knoflík u kalhot.

Sedím na židli a očima postrkuju čas na displeji mobilu. Jen co se blíží osmá, vyrazím na elektrikáře. Mělo by to být od domu kousek, navíc už vůbec nevím, jak tu jezdí autobusové linky, takže se tam vydám pěšky. Říkám si, že aspoň mě ten pohyb zahřeje. Na ulici dopadá ranní slunce, podél chodníku stékají pramínky vody a najednou se mi naplno vrátí ten pocit domova. Jako by babička pořád stála v brance a hlídala, jak se na rohu připojím k ostatním děčkám, které míří k centru do školy. Několikrát se dokonce ohlédnu, jestli se mi celý život mezitím jenom nezdál. Cesta je ale prázdná a dům beznadějně opuštěný.

Ve vestibulu pobočky si koupím v automatu kafe a postavím se co nejbliž k topení, abych se aspoň trošičku zahřál. Zdaleka tam nejsem jediný, ale vůbec mi to nevadí. Skoro si u toho topení přeju, ať se nedostanu na řadu nikdy. Chvilka mě roztřese zimnice, chvíli na mě jde z toho blaženého tepla malátnost. Na pokladně vložím pět stovek, působím tam asi jako magor, že nemám internetové bankovníctví, ale komu mám vysvětlovat, že jako kněz jsem takové věci zdaleka nepotřeboval. Stačila mi platební karta k účtu a tím jsem vyřešil všechno. Hlavně ale proto, že jsem nic řešit nemusel.

Znovu se zkouším doprosit, aby mi elektřinu zapojili hned, ale nikdo mi nechce nic slíbit. Začínám se smířovat s tím, že ani dneska si neposvítím nebo se neumeju. Říkám si, že se na to musím aspoň trochu připravit. Cestou domů na konci naší ulice objevím jakousi vietnamskou prodejnu. Taková všehočůť — od potravin přes domácí potřeby až po oblečení. Koupím si pár rohlíků, instantní polívky, sirky a balík vody. Vleču to domů a snažím se vymyslet, co dál. Z dálky vidím, že u sousedního domu se v zahradě zvedají elektrická vrata garáže, hned nato z nich vyjede naleštěný superb a vyrazí směrem z města. Dochází mi, že lidi se tu za ty roky museli hodně vyměnit. Bůh ví, kde skončili sousedi. Už když jsem byl na střední, byli hodně staří, a co si pamatuju, tak děti neměli. Snažím se vzpomenout, jak se jmenovali. Možná tu teď bydlí

někdo z příbuzných. Nebo jsou to úplně cizí lidi, kteří dům jednoduše koupili. Mnohokrát mě napadlo, že bych to tu mohl prodat, koupit si nějakou malou garsonku a ze zbytku peněz si žít jako pán. Jenže stejně by to nezahnilo nic z té prázdnoty, která se ve mně za ty roky rozlezla a rozežírala mě až do dna duše. Navzdory tomu, že jako pán jsem si na farách žil vlastně vždycky. I když moje představy o návratu do ráje mi teď připadají taky naivní.

U vchodu zase zápasím s klíčem, chvíli to zkouším po dobrém, potom už ho celkem hrubě páčím, slibuju si, že příště raději zamykat nebudu, stejně tu není co ukrást.

Konečně se dobudu dovnitř, z té lezaviny mi je úplně zle. Navíc mi příšerně kručí v žaludku. Vybalím z pytlíku rohlíky a všech osm jich do sebe nacpu, jeden za druhým. Sporák v kuchyni je na elektřinu, takže si nemůžu uvařit ani čaj a jídlo zapíjím studenou vodou. Otáčím u toho v ruce mobil a s potěšením sleduju, jak na baterce každou chvilku ubývají procenta, až se telefon po hodině docela vypne. S jakýmsi podivným pocitem štěstí koukám na setmělý displej a vychutnávám si nedosažitelnost, kterou mi baterka právě zajistila. Teď na mě nemůžete. Nikdo. Žádní pobožní farníci se svými vlezlymi nabídkami. Žádní kajcíníci, kteří na mě potřebují nasypat svou špínu. Žádný Jindřich. Nebýt té zimy, začíná mě zaplavovat podivná euforie. Po půl hodině se přinutím vstát a koukám

do krbu. Vzpomenu si, že děda míval v kotelně takovou dlouhou štětka a občas jí komín protáhl. Vydám se tam, orientuju se jen po hmatu, protože žádnou baterku ani svíčku jsem nenašel. Štětka naštěstí visí hned u vchodu do dílny, popadnu ji a nad schodištěm v posledním patře otevřu vlez na půdu.

Teprve tady pod střechou mi naplno dochází, v jak děsivém stavu celý dům je. Pod chybějícími taškami leží louže vody, na prkenné podlaze se táhnou plísně a hniloba. Jen doufám, že ty piliny pod vazníkem nebudou od tesaříků. Viděl jsem u nás na faře, co to dokáže udělat za paseku. Div nám střecha nespadla na hlavu. Akorát tam mě vůbec nenapadlo se něčím takovým trápit. Tohle měli na starosti lidi kolem. Obětaví farníci, kteří všechno zařídili. Tady je to jen na mně, žádná pomoc, žádná rada. Chci otevřít dvířka na komínu, ale nemám k nim kličku, zkoušet to prstem je naprostá marňost. Nezbyvá než se vyškrábat vikýřem na střechu, říkám si, aby se neprolomily staré latě nebo mi to nesklouzlo. Okýnkem se skoro nemůžu protáhnout, napadá mě, že by to byla šílená ostuda, kdybych tu uvízl. Tlouštítko, co se jak buřt zasekl na střeše a nemohl ani tam, ani zpátky. Naštěstí se ven přece jen dostanu, zasekávám boty o tašky a snažím se jistit o hromosvod. Chvilí koukám do průduchu, jestli něco nezahlidnu, třeba jestli tam není mrtvý pták nebo tak něco, ale těžko bez světla něco vidět.

Nakonec komín naslepo protahuju štětkou. Cítím nános sazí, s každým pohybem štětky se uvolňují a propadávají dolů. Mořím se s tím skoro půl hodiny, než mám pocit, že hlavice jezdí po stěnách průduchu úplně hladce. Potom shodím štětku ze střechy dolů, pamatuju si, že to děda takhle dělal, aby se nenatahaly saze do baráku. Jsem úplně vyřízený, pot mi teče po skráních a v pažích cítím divné chvění. Ale co se divím, po letech jsem dělal něco víc než jen zvedal ruce při mši.

Z půdy běžím rovnou do kotelny pro polena, těším se, že když se dům aspoň trošičku rozehřeje, nic už nebude tak zlé, jak se to zdá. Když ale s náručí dřeva vejdu do pokoje, čeká tam naprostá katastrofa. V místnosti poletují oblaka prachu, v krbu leží hromady sazí a špína se táhne skoro do půli pokoje. Nejradši bych se neviděl. Mělo mě napadnout, že musím v krbu zavřít klapku. Nicmochr. Takhle jedovatě mi říkali někteří chlapi v té vesnici, kde jsem sloužil. Nicmochr a černoprdelník. Když to vidím, mám skoro na krajíčku. Snažím se uklidnit, přesvědčuju sám sebe, že se vlastně nic nestalo. Jenže v hloubi duše vím, že stalo. Začíná mě přepadat panika, že tohle nezvládnou. Že nezvládnou ten úplně obyčejný samostatný život, který jsem vlastně nikdy nežil, o kterém jsem tak nanejdýš snil. Po chvíli se přece jen seberu, otevřu dokořán okna a v kuchyni najdu opotřeбенý smeták. Když ale zkouším saze zametat, jen rozvířím další a další oblaka černoty.